

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Mary Stewart
NINE COACHES WAITING

Copyright © Mary Stewart 1958

All Rights Reserved

First published in Great Britain in 1958 by Hodder & Stoughton

An Hachette UK company

Translation Copyright © 2023 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04997-8

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Meri Stjuart

Devet
kočija
te
čeka

Preveo Vladan Stojanović

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2023.

Za Elizabet Maners

PRVA I DRUGA
KOČIJA

1

*O, razmišljaj o zadovoljstvima palate!
Bezbednoj opuštenosti i veličajnosti! Živom mesu
Spremnom da iskoči iz sudova,
Jošte živahno u ustima, čak i kad je pojedeno...
Bakljama osvetljeni banketi! Muzika! Sportovi!
Devet kočija čeka – požuri – požuri – požuri –
Aj, dođavola...*

TURNER, OSVETNIKOVA TRAGEDIJA
(THE REVENGER'S TRAGEDY)

BILO MI JE DRAGO ŠTO ME NIKO NIJE DOČEKAO NA AERODROMU.

Stigli smo u Pariz baš kad je svetlo jenjavalo. Bio je tihi sivi martovski dan. Proleće se osećalo u vazduhu. Vlažni asfalt blistao se pod nogama, a nebo iznad aerodroma, isprano popodnevnom kišom do bledoplave nijanse, izgledalo je veoma visoko. Majušni tragovi mekih oblaka plovili su na vlažnom vetru, a kasni zraci sunca doticali su ih prolaznim odsjajem. Telegrafске žice iza aerodromskih zgrada blistavo su se pružale iznad druma, na kom su vozila već uključila farove.

Nešto prtljaga bilo je na asfaltu. Ugladala sam svoj pohabani kofer, između sasvim novog *revroba* i nečeg golemog i ekstravagantnog, presvučenog krem kožom. Nekad je i moj kofer bio dobar, od valjane žilave kože, s duboko urezanim tatinim inicijalima, sad napola skrivenim novom nalepnicom, zamrljanom londonskom kišom. Gospođica L. Martin,

Pariz. U tome ima nečeg simboličnog, pomislila sam, s veselošću koja se negde u meni malo izvitoperila. Gospođica L. Martin, Pariz, vukla se asfaltom između zdepastog muškarca u besprekornoj gradskoj odeći i predivne američke devojke u bundi od svetlog krzna, nehajno prebačennoj preko odela, koje je diskretno obznanjivalo da je već bila u Parizu, i to nedavno. Ja sam nesumnjivo odisala tom aljkavom, „videla je bolje dane“ otrcanošću, kakvu je posedovao tatin stari kofer, bačen sred otmenog prtljaga putnika prve klase.

Ali bila sam ovde, kod kuće, posle devet godina. Devet godina. Više od trećine mog bivstvovanja. Taj period bio je tako dug da sam se, stojeći u gužvi pored ograde na carini, osećala neobično, kao što se, kako pretpostavljam, mora osećati svako na prvom putovanju u inostranstvo. Shvatila sam da moram uložiti svestan napor da bih se prilagodila poplavi francuskog žagora, koji je dopirao odasvuda. Čak sam se zatekla kako posmatram gomilu nepoznatih lica, tragajući za nekim koje poznajem, dok su svi oko mene, koje su dočekivali prijatelji i rođaci, ispuštali tihe krike prepoznavanja, uzbuđenja i zadovoljstva. A to je bilo potpuno apsurdno. Ko bi me ovde dočekao! Madam De Valmi lično? Ta pomisao mi je izmamila osmeh. Postupila je veoma ljubazno kad mi je obezbedila novac za taksi do Pariza. Ukazala je veliku pažnju najamnoj radnici. A ja sam baš to bila. I biće bolje da odsad pa nadalje ne gubim to iz vida.

Douanier, s kredom u ruci, zastao je iznad mog otrcanog kofera. Radnik aerodroma me je udario dok je u žurbi prolazio kraj mene, kad sam zakoračila da uzmem kofer. Ispustila sam torbicu na pod.

„*Mille pardons, mademoiselle. Excuses-moi.*“

„*Ce n'est rien, monsieur.*“

„*Je vous ai fait mal?*“

„*Pas du tout. Ce n'est rien.*“

„*Permettez-moi, mademoiselle. Votre sac.*“

„*Merci, monsieur. Non, je vous assure, il n'y a pas de mal...*“ Udaljio se tek posle mojih ponovljenih uveravanja da ništa nisam izgubila, i da nisam nepopravljivo oštećena.

Ispratila sam ga zamišljenim pogledom. Trivijalni incident pokazao mi je da devetogodišnji jaz, naposletku, i nije bio tako dug. Uvo i mozak prilagodili su mi se ambijentu, sve je došlo na svoje mesto, uz škljocanje koje se dalo osetiti.

Nisam mogla dopustiti da mi se tako nešto desi. To je još jedna stvar na koju ne smem zaboraviti. Ja sam Engleskinja. Engleskinja. Madam De Valmi mi je veoma jasno dala do znanja da želi englesku devojkicu, a ja nisam videla ništa loše u tome što sam je pustila da pretpostavi kako je moje poznavanje Francuske i njene kulture na nivou obične engleske devojkice, koja je učila francuski u školi. Stvarno je prilično polagala na to... iako sam, kad pomislim, verovatno bila toliko željna zaposlenja da sam prekomerno naglasila važnost te stvari. Naposljetku, teško da je madam De Valmi moglo biti važno da li sam Engleskinja, Francuskinja ili čak Hotentot, dokle god sam ispravno obavljala poverene mi dužnosti i dokle god nisam govorila francuski kad je trebalo da govorim engleski s mladim Filipom. I teško bi se moglo reći da sam je obmanula, zato što sam uistinu bila Engleskinja; moj tata je bio Englez, a mama najmanje četvrtinu... a te rane godine bile su samo blede i daleko sećanje. Tada smo mama i ja živjele u Pasiju, s babom. Švabe su bile u Parizu, a tata je bio na nekom neodređenom ali veoma opasnom mestu. Nikad nismo dozvoljavale sebi da govorimo ili čak razmišljamo na engleskom... te godine su čak i za mene bile tako daleke. Bile su do te mere daleke da mi se činilo da mi uopšte ne pripadaju. Poslednjih devet godina u Engleskoj bile su beskrajno stvarnije – sedam od njih provela sam u sirotištu u Kamden Taunu, a poslednje dve u uslovljenoj nezavisnosti – travestiji slobode – kao pomoćnica za sve i potrkicu u maloj muškoj pripremačkoj školi za fakultet u Kentu. Beskrajni hodnici pokriveni zelenim linoleumom, kobasice u ponedjeljak i četvrtak, gomile prljave posteljine za brojanje i miris krede i karbolnog sapuna u učionici u kojoj sam predavala osnove francuskog... To su bila mnogo življa sećanja od divne stare kuće u Pasiju ili čak stana u potkrovlju na *Rue du Printemps*, u koji smo se uselili kad se rat završio, a tata vratio kući...

Douanier je umorno prozborio: „*Vous n'avez rien à déclarer?*“

Trgla sam se i okrenula. Odlučno sam odgovorila na engleskom: „Nemam ništa da prijavim. Ne, ništa od tih stvari. Baš ništa...“

Taksiji su čekali napolju. Vozaču sam rekla: „Hotel *Krijon*, molim vas.“ Vozačevo blago iznenađenje na pomen otmene adrese me je malčice razveselilo. Stavio je stari braon kofer na sedište pored mene. Vrata automobila su se zalupila, a motor zabrunda. Krenuli smo.

Ako je u meni ostalo išta strano, to je sad nestalo. Taksi je skrenuo na glavni put, uz škripu kočnica, kliznuo je po vlažnom asfaltu i zaurloao u pravcu Pariza. Zavalila sam se na sedište, okružena poznatim vonjem *goloaza*, izandale kože i izduvnih gasova. Stari svet se zatvorio oko mene, u obliku maglovitih i zaboravljenih utisaka, koji kao da su pretili da izbrišu poslednjih devet godina, kao da se nikad nisu ni dogodile. Taksi je bio Pandorina kutija, a ja nisam samo podigla njen poklopac, već sam bila u njoj. Te slatke, bolne uspomene... stvari koje nikad ranije nisam primećivala, koje mi nikad nisu nedostajale, koje sam do sada samo sagledavala kao nepromenjeni, suštinski deo života, koji se zaustavio pre devet godina...

Vozač je čitao novine; bile su zadenute u pretinac, pored upravljačke table. Videla sam poznata zamrljana crna slova, i čošak neizoštrene fotografije. Primicao nam se autobus, s već osvetljenom tablom o određištu, na kojoj je pisalo SENLI. Gomila devojaka i radnika stajala je na zadnjoj platformi. Tiskali su se i naginjali, u skladu s pokretima vozila, omeđeni ogradama i konopcem. Ružna predgrađa su nam se primicala; visoke zgrade s ogradama od kovanog gvožđa na balkonima i drvenim roletnama; oglasne table s oljuštenim posterima, Bonbel, Sinil, Ankr Pil; neugledne prodavnice duvana, čija su se narandžasta i zlatna svetla ogledala na vlažnim pločnicima; sjajna svetlost na redovima blistavih boca i metalnih stolova, iza zamagljenog stakla u kafe baru; Dibo, Dibon, Dibone... i Pariz se osvetljavao ispred nas, na dugom ravnom delu *Route de Flandre*.

Očni kapci su me iznenada zapekli. Zatvorila sam oči i oslonila se na pohabanu kožnu presvlaku sedišta. Pariz je nastavljao da me susreće, kroz otvoreni prozor, da me napada i bombarduje. Miris kafe, mačaka, slivnika, vina i vlažnog vazduha... promukli glasovi koji su izvikivali *Frans soar, Pariz pres...* neko je prodavao lutrijske srećke... policijske zviždaljke... vriska kočnica. Javila mi se nedefinisana misao da nešto nedostaje, da se nešto promenilo... Ali shvatila sam šta je to bilo tek kad je taksi oštro skrenuo, da bi za nekoliko centimetara izbegao grupu biciklista. Nije koristio sirenu; neprestana buka Pariza je iščezla. Zatekla sam se kako se obazirem oko sebe, kao da sam stranac, u novom gradu, sred novog iskustva.

Nešto u meni pozelelo je dobrodošlicu promeni. Krajnje hotimično odvrtila sam misli s lake staze po kojoj su hodile i naterala sebe da razmišljam o budućnosti. Vratila sam se u Francusku, i ostvarila veliki deo sna iz poslednjih devet godina. Koliko god prozaičan ili čak sumoran moj novi posao mogao biti, makar sam se vratila u zemlju koju sam neprestano doživljavala kao svoj dom. Ako sam obmanula madam De Valmi, učinila sam to pod pritiskom onog što je za mene predstavljalo neophodnost. Pa, evo me. U Francuskoj. Osvetljena predgrađa koja su plivala kraj mene predstavljala su moj dom. Još malo pa ćemo biti u srcu Pariza, probijaćemo se kroz gužvu *Rue Royale*, iz koje ćemo izleteti na veliko sjajno prostranstvo Konkorda, na kom prozori *Krijona* gledaju na Senu, kroz još gole grane kestenja. Sutradan ćemo se ponovo otisnuti, dublje u Francusku, preko pašnjaka, vinograda, brda i visokih planina, dok ne stignemo do zamka Valmi, iznad šume, pored seoceta Subiru u Visokoj Savoiji... videla sam ga okom svog uma, kao što sam ga stotinu puta zamišljala, od početka putovanja – sneni zamak iz bajke, nešto daleko, romantično i nemoguće – slično reklami Volta Diznija za *gibs dentifris*, bombone za osvežavanje daha. On, naravno, neće biti takav, ali svejedno... Taksi je usporio, i oklevajući stao iza parkiranog autobusa. Čvrsto sam uhvatila tašnu na kolenu i nagnula se napred. Zurila sam kroz prozor. I ovo sićušno odlaganje nadomak odredišta činilo mi se nepodnošljivim. Autobus se pomerio za metar i stao udesno. Taksi je projurio pored njega, na razdaljini ne većoj od tri centimetara. Provukao se između dva prestravljena pešaka i nastavio put. *Požuri...*

U mom umu su se odnekud, nepozvani, pojavili stihovi.

Devet kočija čeka – požuri – požuri – požuri. Ali taj citat je ovde sigurno bio krajnje neprikladan? Na šta se zapravo odnosio? Napregla sam mozak, u nastojanju da se prisetim... Nešto o *zadovoljstvima palate, bezbednoj opuštenosti i veličajnosti... bakljama osvetljenim banketima! Muzici! Sportovima! Devet kočija čeka – požuri – požuri – požuri...* spisak zadovoljstava nekog raskalašnika, sastavljen da bi namamio mladu ženu u luksuznu propast; da, to je bilo to, Vendis je namamila čednu i budalastu Kastiz u vojvodin krevet... (*Aj, dođavola*)... Osmehnula sam se u sebi, dok sam se prisećala stihova. To je svakako bilo neprikladno. Ova mlada devojka je išla, nadala sam se, ne u pravcu luksuza, niti đavola, već samo na novo mesto, na kom će se posvetiti istom starom poslu,

koji je napustila u Engleskoj. Gospođica Linda Martin biće guvernanta i vaspitačica devetogodišnjem Filipu, grofu od Valmija.

Za nekoliko minuta ću biti tamo. Madam De Valmi, sedokosa, elegantna i tako uspravna u stolici, da biste pomislili da će je promaja oboriti – madam De Valmi će me primiti. Napustila sam prizore iz bajke, izvukla ogledalce iz tašne i počela da sređujem kosu. Usput sam se preslišavala, kao da je u pitanju napamet naučena lekcija, o svemu čega sam mogla da se setim o novim poslodavcima.

Madam De Valmi nije mi rekla mnogo o svojoj porodici, u kojoj ću služiti, kad sam razgovarala s njom u Londonu, ali sam u međuvremenu saznala osnovne stvari o onom što je delovalo kao prilično složena priča. Stari grof od Valmija, Filipov deda, bio je izuzetno bogat. Njegova imovina, nakon njegove smrti, podeljena je između tri sina: novog grofa Etjena, Leona i Ipolitita. Etjenu je pripao lavovski deo bogatstva, zamak Valmi i kuća u Parizu; Leonu je između ostalog pripalo i divno manje imanje u Provansi, Belvinj, a Ipolitu veliko imanje na obali Lemanskog jezera, nekoliko kilometara ispod poseda Valmi. Najstariji sin, Etjen, nije bio oženjen u vreme smrti starog grofa. Bio je zahvalan bratu Leonu, koji se ponudio da ostane u Valmiju i upravlja imanjem za njegov račun. Etjen je više voleo Pariz, pa je tamo i otišao, dok je Leon ostao u Valmiju i upravljao njime, kao i svojim posedom Midi. Mlađi brat, Ipolit, koji je (pretpostavljala sam) bio ugledni arheolog, živeo je u svojoj kući u Tonon le Banu, između putovanja i „iskopavanja“, u inostranstvu.

Tako je bilo nekoliko godina. Etjen se zatim oženio, dugo nakon što su svi prestali da tako nešto očekuju. Filip se rodio posle nekoliko godina. Porodica je ostala u Parizu, do prošle godine, kad je skoro devetogodišnjeg Filipa pogodila tragedija kakva je snašla i mene. Njegovi roditelji su nastradali u avionskoj nesreći, na povratku s odmora u Italiji. Filip je napustio Pariz i otišao da živi sa stricem Ipolitom u Tononu. Ipolit nije bio oženjen, „ali“, rekla mi je madam De Valmi, uspravna u sedokosojoj eleganciji, pored raskošnog ogledala u salonu *Klaridžsa*, „dete ga je često vidalo, i veoma mu je naklonjeno. Ipolit – moj dever – nije hteo ni da čuje da dođe u Valmi, iako je taj posed Filipov zvanični dom“... Pomisli sam da sam shvatila Ipolitovu odluku, kad se osmehnula osobenim, odsutnim, slatkim osmehom, prijatnim kao aprilski mesec. Nisam mogla da zamislim gizdavu Eloiz u jurnjavi za devetogodišnjem dečakom.

Filipu će svakako biti bolje u vili Mirej, sa stricem Ipolitom. Pomislila sam da će čak i arheolog biti pristupačniji od madam De Valmi. Makar će deliti normalnu sklonost dečaka za kopanje po blatu.

Ali arheolog ponekad mora da kopa po zadatku. Filip je bio samo nekoliko meseci u vili Mirej, kad je mesje Ipolit morao da se odazove pozivu i krene na višemesečni put po Grčkoj i Maloj Aziji. Vila Mirej je stoga morala biti zatvorena, a Filip je doputovao u Valmi, u kom će boraviti s drugim stricem i strinom, za Ipolitovog odsustva. Njegova u Parizu odrasla dadilja, kojoj ni boravak u gradiću Tonon nije prijao, uplašila se od najmanje polugodišnjeg boravka u savojskoj zabiti. Dala je otkaz, posle plakanja i prigovaranja, i otišla u Pariz...

Tako sam ja došla ovamo. I bilo je neobično što se nisam osećala kao kod kuće, uprkos familijarnosti kojom me je grad ophrvao. Bila sam neznanka, strankinja, išla sam u nepoznatu kuću, na nepoznati posao. Usamljenost možda nema nikakve veze s mestom ili okolnostima; možda je u vama, u vašem biću. Možda, gde god da se nađete, nosite maleni krug usamljenosti sa sobom...

Taksi je prešao preko *Rue Riquet* i skrenuo u meni poznatu ulicu. Dalje desno videla sam kupolu Sakr Kera, oštro se ocrtavala na bledožutom večernjem nebu. Negde ispod nje, u sivoplavom sumraku Monmartra, bila je *Rue du Printemps*.

Nagonski sam se nagnula napred, čvrsto stiskajući pohabanu tašnu.

„Znate li gde je *Rue du Printemps*? Ona je pored *Avenue Verchoix*, u osamnaestom arondismanu. Molim vas, odvezite me tamo. Ja – predomisli sam se.“

Stajala sam na vlažnom pločniku ispred otvorenih vrata i gledala u broj 14, *Rue de Printemps*. Boja se ljuštila sa zidova; kovano gvožđe na balkonima, koje sam pamtila po jarko tirkiznoj boji, na ovom svetlu izgledalo je pegavo, prljavosivo. Kapak je visio na jednoj šarki, pored prozora u prizemlju. Kanarinci mesje Bekara odavno su nestali; na zidu na kom je nekad visio kavez više se nije raspoznavao ni pravougaonik tamnije boje. Najviši, naš balkon, izgledao je malo i visoko. Videla sam saksije s geranijumima, koji su se borili za opstanak, razmeštene na ivici, i prugasti peškiri na šipci.

Koliko glupo sam postupila kad sam došla ovamo! Koliko je moj dolazak na ovu adresu bio nerazumno glup! Bio je ravan prinošenju prazne čaše žednim ustima.

Skrenula sam pogled.

Neko je silazio niz stepenice. Čula sam kuckanje visokih potpetica. Čekala sam, možda s nekom slabašnom nadom, da bi to mogao biti neko koga poznajem. Nije bio. Ugledala sam jeftino ali promišljeno odevenu devojkicu, u tesnom crnom džemperu i suknji. Njena otmenost, s nizom verovatno lažnih bisera, snažno je upućivala na *Place Vendome*. Bila je plavuša i žvakala je gumu. Osmotrla me je s izvesnom netrpeljivošću kad je prešla preko predvorja, i stigla do kućepaziteljevog stola, pored vrata. Posegnula je ka zavežljaju papira na polici.

„Tražite nekoga?“

„Ne“, rekla sam.

Pogled joj se zaustavio na mom koferu na pločniku. „Ako tražite sobu...“

„Ne tražim je“, rekla sam. Odjednom sam se osećala glupo. „Samo sam – nekada sam ovde živela, pa sam pomislila kako bih volela da pogledam ovo mesto. Da li je – da li je madam Lekler još tu? Bila je kućepaziteljka.“

„Bila je moja tetka. Umrla je.“

„Oh! Žao mi je.“

Prelistavala je papire, ne skidajući pogled s mene. „Izgledate kao Engleskinja.“

„Engleskinja sam.“

„O? Ne zvučite tako. Ali, ako ste ovde živeli... Hoću reći, u ovoj kući? Kako se zovete?“

„Moj otac je bio Čarls Martin. Pesnik Čarls Martin.“

Plavuša je odvrtila: „To je bilo pre mene.“ Liznula je olovku i pažljivo zapisala nešto na papirima koje je držala.

Nastavila sam: „Pa, veliko vam hvala. Laku noć.“ Zatim sam prišla svom koferu na pločniku. Pogledom sam potražila taksi, na mračnoj ulici. Jedan je stizao, pa sam podigla ruku. Ali videla sam da je zauzet kad se približio. Ulična lampa je osvetlila zadnji deo vozila koje je prolazilo pored mene. Sredovečni par je sedeo u njemu, tanušna žena i zdepasti muškarac, u gradskoj odeći; dve tinejdžerke su sedele na pomoćnim sedištim. Svi su bili pretrpani poklonima. Smejali su se.

Taksi se udaljio. Ulica je opustela. Čula sam korake plavuše pored sebe, gubili su se na stepeništu broja 14. Bacila sam pogled preko ramena, u pravcu kuće. Okrenula sam se ka ulici, vrebajući sledeći taksi. Ni kuća ni ulica mi nisu izgledali nimalo poznato.

U jednom trenutku je prestalo da mi bude žao što sam došla. Kao da je teret već veoma davne, odavno proživljene prošlosti naglo skliznuo s mojih ramena. Budućnost je još bila skrivena, negde u svetlima koja su stvarala žutu mrlju na nebu na kraju mračne ulice. Čekala sam, između njih, i prvi put sam jasno uvidela da sam zbog tate, mame i *Rue du Printemps*, načinila sebe strankinjom u Engleskoj, ne samo ožalošćenom već i kukavno *depaysee*, i da sam lebdeći bez jasnog cilja i zazirući od života u koji sam gurnuta s takvom tragičnom brutalnošću, odbijala da mu se prilagodim i da stvorim sebi mesto u njemu. Ponašala sam se kao razmaženo dete koje odbija da jede zato što ne može da dobije najsladju tortu. Čekala sam da mi se život ponovo ponudi, po starim uslovima. Pa, to se neće desiti. Odbijala sam ono što mi je Engleska nudila zbog svog detinjstva, samo da bih doživela odbijanje Pariza svog detinjstva. I ovde sam bila otuđena. I ako ću ikada naći neko mesto, ma u kojoj zemlji – pa, nijedna me ionako neće hteti, ako je prokleta ne nateram na to. I to ću morati da uradim. Takva prilika mi se ukazala u zamku Valmi. Još nisam ništa znala o porodici, izuzev njihovih imena; uskoro će ta imena postati ljudi, kojima ću biti bitna... U sebi sam izgovarala njihova imena, razmišljajući o njima; Eloiz de Valmi, elegantna i daleka, s ledenom otmenošću, koja će se – bez sumnje – s vremenom istopiti; Filip de Valmi, moj đak, o kom nisam znala ništa, izuzev da ima devet godina i da je prilično nejak; njegov stric, sadašnji gospodar zamka, Leon de Valmi...

I desila mi se neobična stvar. Ne znam da li se zbila zato što sam prvi put izrekla to ime u sebi, i to na ulici, na kojoj se u mojoj glavi jamačno komešalo milion podsvesnih sećanja; tek, neki podsvesni trik kad sam izgovorila to ime, spojio je neka od tih sećanja, kao što magnet privlači i uobličava metalne opiljke u sliku. I jasno sam čula mamu i tatu kako govore. „Leon de Valmi“, rekla je mama, i mislim da je čitala iz novina, „Leon de Valmi. Piše da je obogaljen. Slomio je kičmu igrajući polo, i piše da će do kraja života biti u invalidskim kolicima, ako se oporavi.“ Čula sam i očev ravnodušni glas. „Uh? Pa, žao mi je zbog toga, iako mislim da je šteta što nije slomio vrat. To ne bi bio nikakav gubitak.“ Kad je

mama rekla: „*Carlse!*“, nestrpljivo je dodao: „Zašto bih bio hipokrit kad je taj čovek u pitanju? Dobro znaš da ga se gnušam.“ A mama je rekla: „Ne znam zašto.“ A tata se nasmejao i rekao: „Ne. Ne znaš...“

Sećanje se uskovitlalo i utišalo, ostavivši golicavu slutnju u meni. Pitala sam se da li je to bilo stvarno sećanje, ili neki trik moje romantične uobrazilje. Taksi se pojavio. Sigurno sam ga prizvala, zato što je skrenuo ka pločniku, uz škripu kočnica. Ponovo sam rekla: „Hotel *Krijon*, molim vas“, i sela u automobil. Taksi se trznuo i krenuo. Skrenuo je levo s *Rue du Printemps* i požurio po tamnoj ulici, između navučenih kapaka. Zvuk motora se nadimao i odbijao o oslepele kuće. *Devet kočija čeka, požuri, požuri, požuri... Aj, dođavola... dođavola...*

To nije bila sumnja, to je bilo uzbuđenje. Nasmejala sam se samoj sebi. Raspoloženje mi je poletelo uvis. Dođavola ili ne, stigla sam nado-mak odredišta...

Pokucala sam po staklu.

„*Požurite*“, rekla sam.

TREĆA KOČIJA

